

СЕРІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНІХ БРОШУР ПРО СУДОВУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ

ЗВЕРНЕННЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Оновлене видання

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

СЕРІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНІХ БРОШУР ПРО СУДОВУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ

ЗВЕРНЕННЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Оновлене видання

Київ – 2016

ЗВЕРНЕННЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

/ Автори-упорядники Р.О.Куйбіда, Т.В.Руда, літературно-тематичне редагування – Н.І.Петрова, заступник керівника Проекту USAID «Справедливе правосуддя». – К., 2016. - 76 с.

У брошурі доступною мовою для широкого загалу читачів описано порядок звернення до Європейського суду із прав людини (ЄСПЛ) за захистом від порушень з боку держави. Брошура містить загальну інформацію про Європейську конвенцію із прав людини та гарантовані нею права, відомості про процедуру в ЄСПЛ. Роз'яснюється, хто та за яких умов може звертатися до Європейського суду з прав людини, як правильно оформити заяву для звернення до суду, як виконуються його рішення.

У poradнику також поміщено витяги з офіційного пакету документів для осіб, які звертаються до Європейського суду з прав людини.

Видання розраховане на широке коло читачів, кожен з яких потенційно в разі потреби та підстав може звертатись до ЄСПЛ, а також студентів, викладачів та всіх зацікавлених міжнародними механізмами захисту прав людини.

**УВАГА! НА МОМЕНТ ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ У ЗАКОНОДАВСТВІ
МОЖУТЬ ВІДБУТИСЯ ЗМІНИ.**

**СЛІД ПОРАДИТИСЬ З ЮРИСТОМ АБО ДІЗНАТИСЯ ПРО ЗМІНИ ЗА
ДОПОМОГОЮ БАЗИ ЗАКОНОДАВСТВА:**

<http://ZAKON.RADA.GOV.UA>

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Ця публікація була здійснена за підтримки американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Погляди авторів, викладені у цьому виданні, не обов'язково відображають погляди Агентства США з міжнародного розвитку або уряду Сполучених Штатів Америки.

(c) USAID, 2016

ЗМІСТ

Що захищає Європейський суд із прав людини?.....	6
Що може бути оскаржено до ЄСПЛ?.....	7
Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Які права та свободи вона гарантує?.....	8
Вичерпання ефективних національних засобів юридичного захисту — умова звернення до ЄСПЛ.....	
Термін звернення до ЄСПЛ.....	18
Компетенція Європейського суду з прав людини.....	21
Як працює ЄСПЛ?.....	22
Хто може звернутися до ЄСПЛ?.....	23
Чи потрібно мати представника?.....	25
Як реалізувати своє право на звернення?.....	28
Як правильно оформити заяву ?.....	30
Як одержати тимчасовий захист?.....	33
Як захистити особисті дані, звертаючись до ЄСПЛ?.....	35
Коли заява вважається поданою?.....	36
Як швидко ЄСПЛ відповідає?.....	37
Які заяви є неприйнятними?.....	39
Процедура розгляду ЄСПЛ справи по суті.....	41
Рішення ЄСПЛ по суті справи.....	44
Чи можна оскаржити рішення ЄСПЛ?.....	46
Коли рішення ЄСПЛ набуває законної сили?.....	47
Порядок виконання рішення Європейського суду в Україні.....	48
Хто контролює виконання рішень ЄСПЛ?.....	51
ДОДАТКИ.....	52
Пояснювальна нотатка для осіб, які бажають звернутися до ЄСПЛ.....	52
Бланк заяви для звернення до Європейського суду з прав людини	59
Інструкція для осіб, які заповнюють формуляр заяви до Європейського суду з прав людини	68
Бланк довіреності на представництво в Європейському суді з прав людини	74

Що захищає Європейський суд з прав людини?

Конституція України гарантує кожному після використання національних засобів правового захисту право звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна (ч. 4 ст. 55).

Однією з найефективніших міжнародних судових установ, до яких мають право звертатися громадяни України, є Європейський суд з прав людини, юрисдикція якого визнана нашою державою¹.

Багато хто чув про цю структуру, але деталі про те, коли, як і чи варто звертатися до Європейського суду з прав людини, – відомо далеко не всім. Необізнаність часто призводить до того, що переоцінюються можливості цього суду, помилково вважаючи, що він може виправити постановлені українськими судами рішення чи звільнити засуджених.

Звернутися до Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) можна лише за таких умов:

1) коли йдеться про намір оскаржити поведінку держави, органи чи посадові особи якої порушили права або/та свободи фізичної/юридичної особи, або коли не забезпечено захисту прав чи свобод, які гарантуються Європейською конвенцією з прав людини;

2) мають бути вичерпані всі доступні ефективні національні засоби правового захисту;

3) дотримано строку звернення до ЄСПЛ.

¹ Див. Закон України про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та Протоколу №11 до неї від 17 липня 1997 року, набув чинності 11 вересня 1997 р

■ Що може бути оскаржено до ЄСПЛ?

В Європейському суді з прав людини можна оскаржити лише **поведінку (рішення, дії, бездіяльність) держави в особі її органів, установ, організацій, посадових осіб чи інших владних суб'єктів**. Європейський суд із прав людини до поведінки держави прирівнює і діяльність органів місцевого самоврядування. Особа може оскаржити рішення, дії або бездіяльність держави з боку як одного, так і кількох вказаних суб'єктів (наприклад, одночасно можна подати скаргу на дії органу виконавчої влади щодо порушення прав і на рішення суду, в результаті якого не одержано належного захисту).

Зверніть увагу: Європейський суд із прав людини розглядає заяви щодо порушень лише тих прав та свобод, що гарантовані Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод.

Відповідачем в ЄСПЛ завжди є уряд держави, проти якої подається заява. Представником України в Європейському суді з прав людини є Урядовий уповноважений у справах Європейського суду з прав людини (<http://www.minjust.gov.ua/9329>).

Слід мати на увазі, що ЄСПЛ розглядає заяви лише проти держав, які є учасницями Європейської конвенції із прав людини. За загальним правилом ЄСПЛ не розглядає звернень стосовно подій та рішень, які відбувалися на території держави до ратифікації нею Конвенції, за винятком тих, які мали тривалий характер, і порушення продовжувалися й після приєднання до Конвенції.

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Які права та свободи вона гарантує?

Конвенція про захист прав людини й основоположних свобод була схвалена 1950 року Комітетом міністрів Ради Європи, а в 1953 р., після того, як її ратифікували вісім держав, Конвенція набрала чинності. Україна стала членом Ради Європи восени 1995 р. Верховна Рада України ратифікувала Конвенцію законом від 17 липня 1997 р. **«Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції»**. Ратифіковані документи набрали чинності з 11 вересня 1997 р.

Конвенція про захист прав людини й основоположних свобод складається з преамбули та 59 статей. Крім того, її основний текст доповнюють протоколи, які поступово розширюють перелік прав та свобод або вносять зміни до Конвенції. З офіційним перекладом українською мовою тексту Конвенції та протоколів до неї можна ознайомитися за посиланням http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004

Особливістю Конвенції є те, що після її ратифікації парламентом вона стає частиною національного законодавства, спонукає органи влади до поваги й забезпечення прав і основоположних свобод фізичних та юридичних осіб на національному рівні, гарантує дієвий механізм їхнього захисту на наднаціональному (міжнародному) рівні. Конвенція та протоколи до неї **гарантують такі права і свободи:**

Право на життя (стаття 2 Конвенції)

Нікого не може бути умисно позбавлено життя інакше ніж на виконання смертного вироку суду, винесеного після визнання його винним у вчиненні злочину, за який закон передбачає таке покарання.

2. Позбавлення життя не розглядається як таке, що вчинене на порушення цієї статті, якщо воно є наслідком винятково необхідного застосування сили:

- а) для захисту будь-якої особи від незаконного насильства;
- б) для здійснення законного арешту або для запобігання втечі особи, яку законно тримають під вартою;
- с) при вчиненні правомірних дій для придушення заворушення або повстання.

Заборона катування (Стаття 3)

Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню.

Заборона рабства і примусової праці (Стаття 4)

1. Нікого не можна тримати в рабстві або в підневільному стані.
2. Ніхто не може бути присилуваний виконувати примусову чи обов'язкову працю.

Право на свободу й особисту недоторканність (стаття 5)

Кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Жодна людина не може бути позбавлена свободи, за винятком таких випадків і в порядку, передбаченому законом:

- законне ув'язнення особи після засудження її судом;
- законний арешт або затримання особи за невиконання законного рішення суду або для забезпечення виконання будь-якого обов'язку, встановленого законом;
- законний арешт або затримання особи, здійснене з метою доправлення її до суду за наявності обґрунтованої підозри у вчиненні нею правопорушення або якщо обґрунтовано вважається необхідним запобігти вчиненню нею правопорушення чи втечі цієї особи після його вчинення;
- затримання неповнолітньої особи на підставі законного рішення з метою застосування наглядових заходів виховного характеру або законне затримання неповнолітньої особи з метою доправлення її до компетентного органу;

- законне затримання осіб для запобігання поширенню інфекційних захворювань, законне затримання психічнохворих, алкоголіків або наркоманів чи бродяг;

- законний арешт або затримання особи з метою запобігання її недозволеному в'їзду в країну чи особи, щодо якої провадиться процедура депортації або екстрадиції.

Кожна заарештована особа повинна бути негайно повідомлена про підстави арешту і про будь-яке обвинувачення, висунуте проти неї, а також може ініціювати перед судом питання про законність позбавлення свободи, яке має бути без зволікання розглянуте судом. Якщо позбавлення свободи є незаконним, суд повинен звільнити особу.

Право на справедливий суд (стаття 6 Конвенції)

Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи впродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення.

Суттєвими компонентами цього права є:

- досудове слідство та судовий розгляд протягом розумного строку;
- справедливий і публічний судовий розгляд;
- право на допит свідків у кримінальному провадженні;
- право на обґрунтованість судових рішень;
- презумпція невинуватості кожного, доки вину в учиненні кримінального правопорушення не буде встановлено судом;
- право на захисту кримінальному провадженні, вільний вибір захисника, а також безоплатну допомогу захисника, якщо в особи бракує коштів;
- право бути негайно і детально поінформованим зрозумілою мовою про характер і причини обвинувачення в учиненні кримінального правопорушення;

- право на безоплатну допомогу перекладача, якщо обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення не розуміє мови провадження;

- право на виконання судового рішення протягом розумного строку;

Ніякого покарання без закону (*Стаття 7*)

Нікого не може бути визнано винним у вчиненні будь-якого кримінального правопорушення на підставі будь-якої дії чи бездіяльності, яка на час її вчинення не становила кримінального правопорушення згідно з національним законом або міжнародним правом. Також не може бути призначене суворіше покарання ніж те, що підлягало застосуванню на час вчинення кримінального правопорушення.

Право не бути притягненим до суду або покараним двічі у справі про кримінальне правопорушення (*стаття 4 Протоколу № 7 до Конвенції*)

Ніхто не може бути засуджений або покараний за вчинення одного й того самого кримінального правопорушення вдруге, якщо остаточним рішенням суду, ухваленим відповідно до закону, особу було вже виправдано або засуджено за вчинення цього самого злочину. Не є порушенням цього права повторне притягнення особи до суду в тій самій справі вразі виявлення нових обставин або суттєвих недоліків у попередньому судовому розгляді, які могли вплинути на результати розгляду цієї справи.

Право на оскарження у справі про кримінальне правопорушення (*стаття 2 Протоколу № 7 до Конвенції*)

Кожен, кого за результатами розгляду справи суд визнав винним у вчиненні кримінального правопорушення, має право на перегляд судом вищої інстанції цього вироку, за винятком установлених законом випадків для незначних правопорушень або коли відповідну особу засудив у першій інстанції найвищий суд, або коли її було визнано винною і засуджено після оскарження виправдувального вироку.

Право на відшкодування в разі судової помилки у справі про кримінальне правопорушення (стаття 3 Протоколу № 7 до Конвенції)

Особа, яка зазнала покарання, має право на відшкодування шкоди у випадках, коли остаточним судовим рішенням її було визнано винною в учиненні злочину, але згодом на підставі певної нововиявленої обставини було помилувано або рішення було скасовано, якщо тільки не буде доведено, що зазначена невідома обставина не була свого часу виявлена повністю або частково з вини цієї особи.

Право на повагу до приватного і сімейного життя (стаття 8 Конвенції)

Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції. Це означає, що ніхто не може втручатися у приватне або сімейне життя людини, порушувати право на недоторканність житла та кореспонденції, крім випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

Право на шлюб та рівноправність кожного з подружжя (стаття 12 Конвенції, стаття 5 Протоколу № 7 до Конвенції)

Кожний чоловік і кожна жінка, які досягли встановленого національним законом шлюбного віку, можуть одружуватися та створювати сім'ю, а також користуватися рівними правами й обов'язками цивільного характеру, пов'язаними зі вступом, перебуванням у шлюбі та його розірванням. Крім того, це право охоплює рівність прав кожного з подружжя щодо виховання спільних дітей, окрім випадків, коли уповноважений орган держави встановлює певні обмеження в реалізації цього права з метою захисту інтересів дитини.

Право на свободу думки, совісті і віросповідання (стаття 9 Конвенції)

Кожен має право на свободу думки, совісті та релігії; це право включає свободу змінювати свою релігію або переконання, а також свободу сповідувати власні релігію або переконання під час богослужіння, навчання, виконання та дотримання релігійної практики і ритуальних обрядів як одноособово, так і спільно з іншими, як прилюдно, так і приватно. Це право може мати встановлені законом і необхідні в демократичному суспільстві обмеження в інтересах громадської безпеки, охорони публічного порядку, здоров'я, моралі або захисту прав та свобод інших осіб.

Право на свободу вираження поглядів (стаття 10 Конвенції)

Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Ця стаття не перешкоджає державам вимагати ліцензування діяльності радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств. Це право може бути обмежено лише у випадках, встановлених законом та необхідних у демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду.

Право на свободу зібрань та об'єднань (стаття 11 Конвенції)

Кожен має право на свободу мирних зібрань і свободу об'єднання з іншими особами, включаючи право створювати профспілки та вступати до них для захисту своїх інтересів. Здійснення цих прав не підлягає жодним обмеженням, за винятком тих, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони

здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб. Законом можуть бути встановлені обмеження на здійснення цих прав особами, що входять до складу збройних сил, поліції чи адміністративних органів держави.

Право на ефективний засіб юридичного захисту (*стаття 13 Конвенції*)

Кожен, чії права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження.

Право на захист власності (*стаття 1 Першого протоколу до Конвенції*)

Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений свого майна, інакше як у громадських інтересах і на умовах, передбачених законом або загальними принципами міжнародного права.

Держава може здійснювати контроль за користуванням майном відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків чи інших зборів або штрафів.

Право на освіту (*стаття 2 Першого протоколу до Конвенції*) –

Жодна людина не може бути позбавлена права на освіту. Держава під час виконання будь-яких функцій, які вона взяла на себе в галузі освіти і навчання, поважає право батьків відповідно до їх власних релігійних і філософських переконань забезпечувати освіту і навчання дітей.

Право на вільні вибори (*стаття 3 Першого протоколу до Конвенції*)

Високі Договірні Сторони зобов'язуються проводити вільні вибори з розумною періодичністю таємним голосуванням на умовах, які забезпечують народу вільне виявлення своєї думки під час вибору законодавчої влади.

Свобода пересування (стаття 2 Протоколу № 4 до Конвенції)

Кожна людина, що законно перебуває на території будь-якої держави, в межах цієї території має право на вільне пересування і свободу вибору місця проживання. Кожна людина має право покидати будь-яку країну, власну зокрема.

На здійснення цих прав не встановлюються жодних обмежень, окрім тих, що передбачені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної або громадської безпеки, для забезпечення громадського порядку, запобігання злочинам, для охорони здоров'я або моралі чи з метою захисту прав і свобод інших осіб.

Крім цього, Конвенція та протоколи до неї **забороняють:**

Катування і нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження чи покарання (стаття 3 Конвенції)

Із цієї заборони випливають зокрема такі права: на належне поводження з боку представників держави, на ефективне розслідування випадків катування, на належні умови тримання під вартою, на забезпечення своєчасної та відповідної медичної допомоги тим, хто перебуває під вартою.

Застосування покарання без закону (стаття 7 Конвенції)

Особа не може бути визнана винною в учиненні кримінального правопорушення в наслідок дії чи бездіяльності, яка на час її скоєння не становила кримінального правопорушення відповідно до національного закону або міжнародного права. Крім того, не може бути призначене більш суворе покарання за кримінальне правопорушення ніж те, що підлягало застосуванню на час його вчинення;

Використання рабства і примусової праці (стаття 4 Конвенції)

Нікого не можна тримати в рабстві чи підневільному стані або змушувати виконувати примусову працю. Однак поняттям «примусова праця» не охоплюється робота, виконання якої вимагається під час перебування в умовах законного позбавлення свободи або під час

умовного звільнення; при відбуванні військової чи альтернативної служби; служби, яка вимагається у випадку надзвичайної ситуації або стихійного лиха, яке загрожує життю чи добробуту суспільства; будь-яка робота або служба, яка є частиною звичайних громадянських обов'язків.

Дискримінацію особи (стаття 14 Конвенції, Протокол № 12 до Конвенції).

Користування правами та свободами, визнаними в цій Конвенції, має бути забезпечене без дискримінації за будь-якою ознакою статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, належності до національних меншин, майнового стану, народження, або за іншою ознакою.

Застосування ув'язнення за борг (стаття 1 Протоколу № 4 до Конвенції)

Нікого не може бути позбавлено волі лише на підставі неспроможності виконати своє зобов'язання за договором.

Вислання громадян (стаття 3 Протоколу № 4 до Конвенції)

Нікого не може бути вислано з території держави, громадянином якої він є. Також нікого не може бути позбавлено права в'їзду на територію держави, громадянином якої він є.

Колективне вислання іноземців (стаття 4 Протоколу № 4)

Що ж до індивідуального вислання іноземця, який законно проживає на території держави, то це може бути зроблено лише на виконання рішення, ухваленого згідно із законом. Але й у такому випадку іноземець повинен мати можливість наведення доводів проти свого вислання, перегляду його справи, представлення з цією метою перед компетентним органом або особою, призначеною таким органом. Іноземець може бути висланий ще до того, як він реалізував ці права, коли таке вислання є необхідним в інтересах публічного порядку чи ґрунтується на міркуваннях національної безпеки (стаття 1 Протоколу №7 до Конвенції);

Смертну кару або страту (Протокол № 6 до Конвенції щодо скасування смертної кари)

Йдеться про беззастережне скасування смертної кари та відмову від застосування такого покарання або страти.²

При зверненні до ЄСПЛ важливо пам'ятати, що до його компетенції належать розгляд і вирішення справ щодо порушень прав та свобод, що сталися або тривали після набрання чинності Конвенцією чи відповідним протоколом для держави-учасниці.

Таким чином, українські громадяни можуть звертатися до ЄСПЛ з оскарженням порушень державою Україною прав та свобод, гарантованих Конвенцією, які відбулися **після 11 вересня 1997 р.** (дати набрання чинності Конвенцією для України) або дати набрання чинності для України відповідним протоколом

---

2 Протокол №6 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, який стосується скасування смертної кари, підписано Україною 5 травня 1997 р., ратифіковано 4 квітня 2000 р., набув чинності для України 1 травня 2001 р

Вичерпання ефективних національних засобів юридичного захисту – умова звернення до ЄСПЛ

Основною умовою звернення до Європейського суду з прав людини є **використання потерпілою від порушення її прав особою всіх ефективних національних засобів юридичного захисту.**

Під **ефективними** національними засобами юридичного захисту слід розуміти визначені законодавством, доступні та результативні процедури, які можуть забезпечити припинення порушень або відшкодування шкоди.

В Україні для оскарження рішень, дій, бездіяльності органів влади можна спочатку звернутися до адміністративного органу вищого рівня (оскарження в адміністративному порядку) або до прокуратури, але це не є обов'язковою передумовою для звернення до національного суду за захистом. Згідно з практикою Європейського суду з прав людини, **не вважаються засобами юридичного захисту, які необхідно обов'язково використати перед зверненням до ЄСПЛ, не судові процедури, звернення до парламенту, президента, уряду, міністрів, прокуратури або уповноваженого з прав людини.** Національні засоби юридичного захисту будуть вважатися вичерпаними, коли порушення права чи необґрунтоване обмеження свободи було предметом судового розгляду, однак захисту гарантованих Європейською конвенцією із прав людини прав чи свобод особою так і не отримано.

За загальним правилом свідченням того, що особа використала всі доступні засоби національного захисту, є оскарження судового рішення до суду касаційної інстанції та одержання його рішення (зокрема Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ – щодо кримінальних та цивільних справ, Вищого адміністративного суду України – щодо адміністративних справ, та Вищого господарського суду України – в господарських справах). Щодо категорій справ, в яких судові рішення відповідно до вимог

процесуального закону не підлягають апеляційному чи касаційному оскарженню, про використання всіх можливих засобів національного захисту буде свідчити рішення суду останньої інстанції в конкретній справі.

Важливо також знати, що коли **національні засоби юридичного захисту відсутні або є неефективними**, тобто неспроможні забезпечити остаточного захисту порушених прав, особа може звернутися до Європейського суду з прав людини не вдаючись до них. Так, немає сенсу звертатися до національного суду, якщо право, гарантоване Конвенцією, порушується внаслідок дії закону, який передбачає певні умови, й органи влади діють відповідно до них. У таких випадках нема підстав очікувати від судів вищих інстанцій скасування постановленого судом першої інстанції рішення і можна звертатися в Страсбург одразу після набрання ним законної сили.

Також можна звернутися до Європейського суду з прав людини вразі тривалого зволікання з вирішенням справи в національних судах, не чекаючи їхнього рішення.

При використанні засобів національного захисту важливо також дотримуватися національних процедурних правил, зокрема, передбачених встановлених законом строків. Наприклад, якщо подано позов до національного суду, але без поважних причин пропущено встановлений для цього законом строк, і це було підставою для відмови в позові, то особа не може звертатися до Європейського суду з прав людини в такій справі і посилатися на порушення державою права на справедливий суд.

Термін звернення до ЄСПЛ

За загальним правилом, **звернення до Європейського суду з прав людини слід направити не пізніше шести місяців** із дня ухвалення остаточного рішення національним судом вищої інстанції. Тобто зазвичай перебіг цього строку розпочинається з наступного дня після ухвалення такого рішення. А якщо рішення у справі не може бути оскаржене в касаційному порядку – із дня ухвалення рішення апеляційним судом.

Якщо особа не була присутньою під час проголошення остаточного судового рішення чи не знала про його ухвалення, або не мала можливості з ним ознайомитися одразу після його проголошення, то перебіг шестимісячного строку починається з моменту, коли такій особі або її представнику фактично стало відомо про це рішення, або коли нею чи її представником отримано можливість ознайомитися з ним. Наприклад, якщо суд через складність справи відклав виклад рішення в повному обсязі на певний строк, то воно (рішення) стає остаточним із дня, коли в особи з'явилася реальна можливість ознайомитися з ним у повному обсязі. Втім, це треба доводити.

Зверніть увагу, коли права порушуються тривалим невиконанням судового рішення або порушено розумні строки розгляду справи судом, особа може звернутися до Європейського суду з прав людини в будь-який час до остаточного вирішення питання чи протягом шести місяців після цього.

Відповідно до усталеної практики Європейського суду з прав людини, вразі відсутності ефективних національних засобів юридичного захисту шестимісячний строк відраховується з дати події, яка є предметом оскарження. Проте у справах, в яких особа спочатку використала національний засіб юридичного захисту і лише пізніше дізналася або мала би дізнатися про обставини, за яких цей засіб був неефективним, шестимісячний строк може обчислюватись із часу, коли особа дізналася або мала би дізнатися про такі обставини.

Компетенція Європейського суду з прав людини

Європейський суд із прав людини – це міжнародний суд, створений із метою контролю за дотриманням країнами-членами Ради Європи їхніх зобов'язань за Конвенцією про захист прав людини й основоположних свобод. Важливо розуміти, що це конвенційний орган, і він не є вищою судовою інстанцією над національними судовими системами.

Кожна держава, що підписала й ратифікувала Конвенцію, визнає юрисдикцію ЄСПЛ. Його остаточні рішення є обов'язковими для виконання. Крім того, обов'язковими для національних судів та правоохоронних органів є також тлумачення норм Конвенції, які дає у своїх рішеннях ЄСПЛ.

Європейський суд із прав людини розташований у місті Страсбурзі (Франція). Офіційними мовами ЄСПЛ є англійська та французька.

Юрисдикція ЄСПЛ поширюється на всі питання, які стосуються тлумачення та застосування Конвенції і протоколів до неї. Суд розглядає індивідуальні звернення, а також наділений повноваженнями щодо надання консультативних висновків у тлумаченні Конвенції та протоколів до неї.

Розглядаючи справи про порушення державою-учасницею Конвенції взятих зобов'язань, Європейський суд із прав людини не перевіряє законність рішень національних судів. Він не може скасовувати чи змінювати їх рішення.

Під час розгляду індивідуальних заяв ЄСПЛ вирішує питання про те, чи справді держава в особі її органів влади або посадових осіб не забезпечила повагу до прав та свободі допустила порушення взятих на себе зобов'язань у межах Конвенції та протоколів до неї.

За умови визнання факту порушення ЄСПЛ застосовує до держави відповідні санкції.

■ Як працює ЄСПЛ?

Організаційна структура та порядок роботи Європейського суду з прав людини регулюються положеннями Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод (з урахуванням змін, унесених протоколами) і Регламентом ЄСПЛ.

Склад ЄСПЛ становлять судді, які обираються Парламентською асамблеєю Ради Європи з числа кандидатів від кожної держави-учасниці (по одному судді). При цьому, незалежно від того, громадянином якої держави є суддя, він засідає в ЄСПЛ не як представник власної держави, а як безсторонній і неупереджений член міжнародної судової установи. У випадках відсутності національного судді для слухання конкретної справи держава-учасниця Конвенції призначає іншу особу, яка засідає як суддя (суддя *ad hoc*).

У складі Європейського суду з прав людини діє Секретаріат – апарат висококваліфікованих службовців, який допомагає в роботі суддям, комітетам і палатам. Саме Секретаріат попередньо опрацьовує кореспонденцію, що надходить до ЄСПЛ.

Проведення у справах зазвичай відбувається в письмовій формі, публічні слухання є винятком, тому їхати до Страсбурга найчастіше не виникає потреби.

Звернення до ЄСПЛ не обкладається митом і не вимагає використання лише робочих мов суду. Відповідний формуляр заяви може бути заповнено українською мовою (див. додатки № 1-3)

■ Хто може звернутися до ЄСПЛ?

До Європейського суду з прав людини може звернутися кожен, хто вважає, що державою було порушено його права, гарантовані Конвенцією про захист прав людини й основоположних свобод та/або протоколами до неї.

Конвенція передбачає два типи звернень до ЄСПЛ: міждержавні заяви (заява однієї держави-учасниці про порушення прав людини іншою державою-учасницею Конвенції) та індивідуальні заяви, які можуть подаватися будь-якою особою, групами осіб (якщо порушення їхніх прав допущено на підставі подібних фактів), юридичними особами або неурядовими організаціями, які вважають, що їхні права чи свободи, гарантовані Конвенцією, було порушено державою. На практиці більшість заяв про порушення, які надходять до ЄСПЛ, є індивідуальними.

Кожен може звернутися до ЄСПЛ, якщо вважає, що особисто і безпосередньо постраждав від порушення прав чи свобод внаслідок дій чи бездіяльності однієї з держав, які зобов'язалися дотримуватися Конвенції. При цьому немає значення, чи було порушено лише одне право або кілька прав чи свобод, які гарантуються Конвенцією та протоколами до неї.

Звертатися до ЄСПЛ можуть як громадяни України, так і особи без громадянства або іноземці, як повнолітні, так і неповнолітні особи, як дієздатні, так і недієздатні особи (за умови належного представництва їхніх інтересів). Важливо лише, щоб особа була постраждалою (жертвою) від порушення прав чи свобод, гарантованих Конвенцією, вчиненого однією або кількома державами-учасницями.

Особа може вважати себе постраждалою, якщо на момент звернення до ЄСПЛ безпосередньо зазнала негативних наслідків від порушення прав. Наприклад, якщо внаслідок неправомірних дій третіх фізичних чи юридичних осіб вона була позбавлена власності й не отримала

захисту свого права в національній судовій системі. Або особа, яку було заарештовано з порушенням процедур. Особа може вважати себе жертвою, навіть якщо безпосередньо не зіткнулася з порушенням прав особисто, але зазнала негативних наслідків, зокрема через порушення прав близької їй людини. Наприклад, жертвою буде дружина померлого потерпілого, який зазнав жорстокого поводження з боку працівників правоохоронних органів, і це спричинило його смерть. Окрім того, в окремих випадках Європейський суд із прав людини визнавав особу жертвою за умови, що певне гарантоване Конвенцією право порушувалося законом, який лише потенційно міг би бути застосований до особи, але ще не був застосований або про таке застосування особі не могло бути достеменно відомо (наприклад, законом, який передбачав кримінальну відповідальність за гомосексуалізм, або законом, що дозволяв таємне стеження за особою без відповідних гарантій).

■ Чи потрібно мати представника?

Звернутися до Європейського суду з прав людини особа може особисто або через свого представника, який діє від її імені. Представником може бути будь-яка особа, незалежно від того, чи є вона юристом. Втім, обов'язкової вимоги про участь представника під час підготовки заяви та звернення до ЄСПЛ немає.

Якщо заяву подає представник, важливо додати довіреність, яка уповноважує його діяти від імені та в інтересах потенційного заявника. Офіційний бланк такої довіреності подано в додатку №4.

Дуже бажано, щоб, вирішивши звертатися до Європейського суду з прав людини, особа скористалася юридичною допомогою. Юрист повинен бути обізнаним про діяльність ЄСПЛ, знати його прецедентну практику й за цих умов роз'яснить положення Конвенції, допоможе визначити, чи буде звернення прийнятним, оцінить шанси на успіх і може надати допомогу в заповненні формуляра заяви (додаток №2).

Дуже важливо заповнювати заяву, маючи під рукою копії відповідних документів на підтвердження обставин (копії рішень судів тощо). Завжди існує необхідність навести в тексті заяви положення українського законодавства в контексті обставин своєї справи і зробити посилання на вирішені ЄСПЛ справи з подібними обставинами. Звісно, краще і легше це зробити з допомогою юриста.

Якщо коштів, аби сплатити послуги юриста, недостатньо, слід заповнити заяву самостійно або скористатися можливостями безоплатної правової допомоги, які існують в Україні (www.legalaid.gov.ua).

Отримана ЄСПЛ заява буде перевірена на дотримання правил та строків звернення для вирішення питання її прийнятності. Недотримання правил звернення до ЄСПЛ або визнання заяви неприйнятною тягне відмову в її реєстрації.

Прийнятні заяви реєструються, щодо них відкривається провадження. Копія такої заяви буде переслана уряду України для отримання пояснень щодо обставин справи та висловлення позиції. Це початок стадії комунікації у справі.

Після отримання відповіді від уряду ЄСПЛ направляє її копію заявникові для ознайомлення й на цьому етапі пропонує визначитися із представником для подальшого спілкування з ЄСПЛ та викладу правових аргументів стосовно позиції уряду в цій справі.

Заявник має обрати собі адвоката, який відповідає вимогам, що ставляться до осіб, які можуть бути представниками в Європейському суді з прав людини. Так, представником в ЄСПЛ може бути особа, яка володіє однією з офіційних мов суду (французькою або англійською) і має право на зайняття адвокатською діяльністю на території однієї з держав-учасниць Конвенції. У виняткових випадках представником може бути будь-яка інша особа, кандидатуру якої погоджено із президентом палати ЄСПЛ.

Трапляються ситуації, коли заявник є малозабезпеченим і не може повністю або частково сплатити послуги адвоката. В таких випадках особа може просити ЄСПЛ забезпечити надання правової допомоги за рахунок суду. Для цього потрібно звернутися з відповідним клопотанням про надання правової допомоги, до якого необхідно додати заповнену форму декларації, вказавши в ній розмір свого доходу та наявність майнових активів, а також фінансових зобов'язань (наприклад, щодо утримання дітей тощо). Така декларація має бути засвідчена відповідним національним органом (податковою інспекцією). Правова допомога (грант) може надаватися не лише для сплати гонорарів за представництво, а й також охоплювати дорожні витрати, прожитковий мінімум та інші необхідні витрати, яких зазнають заявник або призначений представник. Важливо зазначити, що можливість отримання такої допомоги за кошт ЄСПЛ не залежить від потенційного

позитивного вирішення конкретної справи. Суд виходить із складності справи та дбає, щоб заявник скористався професійною допомогою для більш повного викладу правової позиції у своїй справі.

У деяких випадках ЄСПЛ може дозволити участь у процесі самого заявника без представника. Зокрема, якщо особа здатна самостійно представляти свої інтереси та володіє офіційною мовою суду, президент палати може дозволити самостійно представляти власні інтереси, не залучаючи адвоката.

Як реалізувати своє право на звернення?

Якщо особа входить до категорії осіб, які можуть звертатися до Європейського суду з прав людини, та настали обставини, за яких у неї виникло право звернутися до цієї судової установи, слід надіслати до ЄСПЛ листа, в якому стисло, але чітко викласти деталі своєї справи та намір оскаржити порушення. У відповідь на такий лист ЄСПЛ надсилає формуляр індивідуальної заяви, який потрібно заповнити і повернути його до суду впродовж восьми тижнів.

Попереднє звернення до ЄСПЛ не вимагається. Заповнити формуляр індивідуальної заяви можна самостійно. Офіційний бланк формуляра заяви є в додатку до цього видання.

Час від часу бланки формулярів оновлюються, тому найновішу версію варто шукати на сайті ЄСПЛ <http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Applicants/Apply+to+the+Court/Application+pack/>

Важливо зауважити, що на сайті суду бланки формулярів індивідуальної заяви й пояснювальні нотатки щодо їх заповнення доступні на мовах держав-учасниць Конвенції,

Електронну версію формуляра заяви можна зберегти на свій комп'ютер та/або роздрукувати.

Для того, щоб подати заяву, не треба подорожувати у Страсбург. Підписану заявником заяву можна відправити поштою рекомендованим листом. На конверті у графі отримувача потрібно зазначити назву й адресу ЄСПЛ латинськими літерами.

The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
F-67075 STRASBOURG CEDEX
FRANCE – ФРАНЦІЯ.

За вказаною адресою слід направляти поштою всю кореспонденцію, зазначаючи повідомлений реєстраційний номер справи в ЄСПЛ.

За бажанням можна надіслати заяву й факсом до Секретаріату суду за номером + 33 (0)3 88 41 27 30. Однак тоді слід надіслати підписаний оригінал заяви поштою упродовж п'яти днів після відправлення факсу.

Як правильно оформити заяву ?

Індивідуальна заява має бути викладена в **письмовій формі** мовою однієї з держав, які ратифікували Конвенцію. Тобто, не зважаючи на те, що судочинство в Європейському суді з прав людини ведеться англійською або французькою мовами, заяву можна викласти українською, російською або іншою офіційною мовою держав-учасниць Конвенції та протоколів до неї. Важливо пам'ятати, що заява до ЄСПЛ може бути викладена лише на офіційному бланку формуляра заяви.

Заповнюючи заяву, потрібно дотримуватися вимог щодо її змісту. Тому перед заповненням варто ознайомитися з офіційною пояснювальною нотаткою для осіб, які бажають звернутися до Європейського суду з прав людини. Відповідний документ подано в додатках №1-2.

Готуючи звернення, потрібно:

1) **вказати інформацію про сторони** – заявника (прізвище, ім'я, по-батькові, дату народження, громадянство, стать, рід занять та адресу), такі ж дані про представника (за його наявності), а також вказати державу-відповідача;

2) **стисло викласти факти про порушення** – кожен подію потрібно описувати у хронологічній послідовності, вказуючи точні дати; якщо заява стосується кількох питань, слід писати про кожне з них окремо;

3) **зазначити, які саме права та свободи були порушені з посиланням на конкретні статті Конвенції та протоколів** до неї, що гарантують ці права – потрібно також пояснити, чому саме викладені факти слід вважати порушенням Конвенції;

4) **стисло викласти вимоги** – треба зазначити, на які результати від розгляду справи в ЄСПЛ сподівається заявник;

(Якщо заявник бажає, щоб за результатами вирішення справи на його користь ЄСПЛ присуди в справедливую сатисфакцію (грошову компенсацію за шкоду понад тої, що вже була відшкодована за

національним законодавством), слід чітко вказати суму в євро, яка на погляд заявника буде адекватним відшкодуванням шкоди, завданої порушенням.

До вимог про компенсацію можна включити також витрати на оплату послуг юриста при вирішенні спору в національних судах, зверненні до Європейського суду й подальші витрати на юридичну допомогу, яка буде потрібна в разі, якщо ЄСПЛ візьме справу до розгляду.

Пропонуючи бажану суму грошової компенсації, варто звернути увагу, що ЄСПЛ під час її призначення діє справедливо і враховує мотиви кожної сторони. Наприклад, при визначенні суми компенсації витрат на правову допомогу суд буде брати до уваги середньостатистичні тарифи на послуги українських адвокатів, якщо заявнику довелося користуватися їхніми послугами. Цей факт має бути підтверджено відповідними квитанціями, рахунками тощо. Не підтверджені документально або необґрунтовано завищені вимоги будуть констатовані ЄСПЛ і залишаться незадоволеними.)

5) зазначити, чи мало місце звернення з аналогічною скаргою з цього самого питання до інших міжнародних установ – якщо так, потрібно повідомити про такі звернення, вказавши, коли й до якої міжнародної установи вони подавалися, і зазначити про дату та результати їх розгляду; в таких випадках слід також додати копію рішення відповідної міжнародної організації;

6) вказати, які національні засоби юридичного захисту було використано – тут потрібно назвати всі засоби, якими заявник скористався в Україні для захисту своїх прав чи свобод; викладена інформація повинна засвідчити вичерпність національних засобів захисту або те, що використання інших засобів не дасть ефективного результату;

7) викласти перелік доказів, які засвідчують факти справи – зокрема в заяві потрібно навести перелік офіційних рішень у справі

із зазначенням дати ухвалення кожного з них та інстанції, яка його ухвалила, стислий виклад суті рішень; слід пам'ятати, що офіційними рішеннями у справі не обов'язково будуть лише судові рішення; це можуть бути й рішення інших органів влади та посадових осіб;

8) підписати заяву та позначити дату її підписання – якщо заяву від імені заявника подає представник, повноваження якого підтверджуються доданою до заяви довіреністю, він повинен поставити на ній свій підпис.

Подаючи індивідуальну заяву, потрібно додати документи, якими підтверджуються факти порушень прав. Це можуть бути копії рішень у справі. Оригінали додавати не варто і не потрібно.

Перед відправленням заяви слід послідовно пронумерувати кожен сторінку. Зшивати, склеювати чи в інший спосіб скріплювати сторінки заяви і документів не можна.

Ще раз наголошуємо: за звернення до Європейського суду з прав людини мито чи збір сплачувати не потрібно.

Як одержати тимчасовий захист?

Суд не зволікає з розглядом справ, але зазвичай вирішення справи вимагає тривалого часу. В деяких ситуаціях після звернення особи до ЄСПЛ та до розгляду справи по суті продовжуються певні події на порушення прав, які завдають чи можуть завдати непоправної шкоди або значних збитків заявнику. Щоб запобігти таким наслідкам, ЄСПЛ за клопотанням заявника, іншої заінтересованої особи або з власної ініціативи може вживати тимчасових заходів.

Тимчасові заходи можуть полягати у встановленні заборони державі-відповідачу вчиняти певні дії або в зупиненні їх вчинення. Такі заходи встановлюються тимчасово до вирішення ЄСПЛ справи по суті.

Для прикладу, тимчасові заходи вживаються у випадках загрози депортації або екстрадиції заявника у третю державу, зокрема, якщо він може зазнати там нелюдського поводження, тортур чи покарання, яке суперечить Конвенції. Наприклад, клопотання про заборону екстрадиції може подати особа, яка підозрюється у вчиненні злочину на території держави, де за його вчинення передбачено покарання у вигляді смертної кари або високою є ймовірність тортуру.

Заявник може звернутися до ЄСПЛ зі клопотанням про застосування тимчасових заходів як до подання заповненого формуляра заяви, так і викласти відповідне клопотання в самій заяві. Текст клопотання може бути викладено однією з офіційних мов держав-учасниць Конвенції, зокрема й українською або російською мовами. Для прискорення розгляду такого клопотання його доцільно надіслати факсом за номером + 33 (0)3 88 41 27 30 або електронною поштою (зі сканованим паперовим варіантом у додатку) із відповідним позначенням – **«Rule 39 – Urgent / Article 39 – Urgent / Стаття 39- Терміново»**. Секретаріат ЄСПЛ дуже швидко реагує на таке звернення.

Клопотання обов'язково має супроводжуватися необхідними допоміжними документами, серед яких мають бути й рішення

відповідних національних судів, органів чи інших суб'єктів, а також інші матеріали, які розглядаються як такі, що обґрунтовують твердження заявника. В разі, коли справа вже перебуває на розгляді ЄСПЛ, у клопотанні має бути зазначений номер відповідної заяви. Коли йдеться про екстрадицію чи депортацію, клопотання має містити інформацію про очікувану дату і час такого заходу, адресу заявника чи місце його ув'язнення й офіційний номер його справи.

Питання про застосування тимчасових заходів вирішується палатою або в термінових випадках – президентом палати. Копія рішення про застосування тимчасових заходів надсилається державі-відповідачеві, а також Комітету міністрів Ради Європи, який контролюватиме його виконання.

Наприклад, якщо ЄСПЛ ухвалить рішення про тимчасову заборону екстрадиції, держава буде зобов'язана утриматися від екстрадиції особи до набрання рішенням суду по суті справи статусу остаточного.

■ Як захистити особисті дані, звертаючись до ЄСПЛ?

За загальним правилом інформація про розгляд справи в Європейському суді з прав людини є публічною і перебуває у вільному доступі. Згідно з цим принципом, доступ до публічних слухань, матеріалів справ (окрім тих матеріалів, що стосуються переговорів щодо дружнього врегулювання) та рішень, ухвалених ЄСПЛ, є відкритим для громадськості.

Втім, може трапитися, коли особа з певних причин не бажає оприлюднення свого імені або не хоче, щоб слухання справи проходило публічно. Йдеться, наприклад, про випадки, коли справа стосується інтересів малолітньої чи неповнолітньої особи, особа-заявник хвора на якусь невиліковну хворобу (СНІД), є представником сексуальних меншин тощо й оприлюднення конкретних відомостей у цій справі може спричинити дискомфорт у подальшому житті.

Якщо з певних причин особа не бажає оприлюднення свого імені (прізвища, імені, по-батькові) чи хоче, щоб слухання справи не відбувалося публічно, або воліє обмежити доступ громадськості до матеріалів своєї справи, він/вона може одночасно із поданням заяви або без зволікань після цього звернутися з відповідною заявою до ЄСПЛ, виклавши причини, з яких її особисті дані потребують захисту.

Суд у таких випадках замінить ім'я заявника в усій відкритій документації на літерне позначення або не буде планувати публічне слухання справи, або обмежить доступ громадськості до всіх чи окремих матеріалів справи (крім остаточного судового рішення, яке мусить бути у відкритому доступі) тощо.

■ Коли заява вважається поданою?

Якщо особа попередньо звернулася до ЄСПЛ із листом, в якому стисло описала обставини порушення, вважається, що вона звернулася до суду в день, яким датовано відповідний лист. Із цього дня перебіг шестимісячного строку, протягом якого слід звернутися до ЄСПЛ, зупиняється. У відповідь на лист від суду надходить бланк формуляра заяви, який потрібно заповнити та надіслати на адресу ЄСПЛ протягом восьми тижнів.

Якщо цей строк буде пропущено, то датою звернення до ЄСПЛ особи вважатиметься день, коли вона надішле заповнений формуляр заяви. В таких випадках важливо дбати, щоб не пропустити шестимісячний строк, інакше право на розгляд звернення ЄСПЛ буде втрачено. Заява вважається поданою в день відправлення її до ЄСПЛ. Рекомендується зберігати квитанції на поштові відправлення.

Якщо ж у першому довільному листі до ЄСПЛ не викладаються конкретні обставини справи, а лише міститься прохання надати інформацію про діяльність суду й умови прийняття заяви, таке звернення має загальний характер і не перериватиме шестимісячного строку.

У відповідь на такий запиті з ЄСПЛ надходить пакет документів, необхідних для вивчення питань, що стосуються прав особи, діяльності суду та процедури звернення за захистом, а також формуляр заяви.

■ Як швидко ЄСПЛ відповідає?

Робота Секретаріату Європейського суду з прав людини навколо, підготовки до розгляду та вирішення справи на кожному етапі здійснюється в письмовій, й заявник обов'язково повідомляється про будь-які рішення в його справі. Після надходження першого листа або заповненого формуляра заяви, Секретаріат суду заводить у конкретній справі попереднє дос'є. У заявника можуть попросити додаткову інформацію чи копії документів, які стосуються справи. Такі дані можуть знадобитися для попередньої оцінки доказів.

У будь-якому випадку після звернення до ЄСПЛ заявник обов'язково отримає відповідь від Секретаріату. У тих випадках, коли до суду приходить заповнений формуляр заяви, секретар ЄСПЛ перевіряє, чи відповідає вона формальним вимогам Конвенції, якщо так – заносить її до реєстру справ, про що повідомляється заявнику окремим листом. У цьому ж листі міститиметься повідомленням про відкриття справи за конкретним іменем і зазначається реєстраційний номер справи, який потрібно буде вказувати в подальшому в усіх наступних листах до ЄСПЛ.

Якщо секретар ЄСПЛ під час опрацювання заяви виявить порушення правил або терміну звернення чи певні невідповідності, заявник отримає відповідне повідомлення.

Після відкриття провадження у справі Секретаріат ЄСПЛ може звертатися із запитом про надання додаткової інформації, документів чи роз'яснень, пов'язаних із заявою, які необхідні для розгляду справи судом.

Таким чином, початковий етап розгляду справи відбувається в письмовій формі.

Дуже важливо своєчасно і сумлінно відповідати на листи Секретаріату ЄСПЛ. Будь-яка затримка з відповіддю може розцінюватися як незацікавленість у продовженні провадження в суді,

що може спричинити припинення розгляду справи. Так, відсутність відповіді від заявника протягом року є підставою для вилучення справи з реєстру та її знищення.

Усі зареєстровані заяви розглядаються в порядку, який визначається їх готовністю до розгляду. У деяких випадках ЄСПЛ може визначити розгляд тієї чи іншої заяви пріоритетним, особливо якщо стосовно людини існують певні фізичні загрози. Втім, чіткого строку для розгляду справи ЄСПЛ не встановлено.

Які заяви є неприйнятними?

Кожна належно оформлена заява, яка надходить до ЄСПЛ, оцінюється на предмет її прийнятності до розгляду.

Неприйнятними визнаються заяви, які:

1) подані у випадках, коли *не було вичерпано всіх національних засобів юридичного захисту прав заявника* (докладніше про це див. у главі «Вичерпання ефективних національних засобів юридичного захисту – умова звернення до ЄСПЛ»);

2) подані з порушенням *правила шести місяців* (докладніше про це див. у главі «Термін звернення до ЄСПЛ?»);

3) подані *анонімно*. – заява, подана від особи з не позначеними даними, не заноситься до реєстру, якщо лише своєю ухвалою не задовольнив клопотання заявника про захист його імені від оприлюднення;

4) на думку, є *несумісними з положеннями Конвенції чи протоколів до неї* (наприклад, якщо особа вимагає захисту права, яке не гарантується Конвенцією) або є *явно необґрунтованими і зловживанням правом* на подання заяви (наприклад, якщо насправді заява не має на меті захисту прав та свобод і в ній взагалі не йдеться про порушення);

5) *не містять нової інформації* й по суті пов'язані з питанням, що вже було розглянуто – ця вимога виходить із принципу, що одна й та сама справа не розглядається двічі; з цієї підстави не можуть визнаватися неприйнятними заяви, в яких міститься нова інформація про факти, які не були відомі під час попереднього звернення, а виникли після розгляду ЄСПЛ справи по суті;

6) пов'язані з питанням, що *вже було подане на розгляд іншій міжнародній організації* з розслідування чи врегулювання, яка займається питаннями дотримання прав і свобод людини. – наприклад, це може бути Комітет ООН із прав людини, який було засновано відповідно до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права;

Комітет проти катувань, що утворено для контролю за дотриманням Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження і покарання; Комітет із ліквідації дискримінації щодо жінок, що засновано відповідно до Конвенції про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок тощо.

Заява може бути визнана неприйнятною повністю або частково на різних етапах розгляду та вирішення справи. Ухвала ЄСПЛ про неприйнятність заяви є підставою для її відхилення та вилучення з реєстру справ. Таку ухвалу не може бути оскаржено та переглянуто – вона є остаточною.

Процедура розгляду Судом справи по суті

Якщо заяву попередньо було визнано прийнятною, ЄСПЛ повідомляє державу-відповідача про подання заяви і просить повідомити позицію її уряду щодо викладених у заяві обставин.

Під час розгляду справи суд ухвалює рішення щодо прийнятності заяви, а також щодо суті справи. Ці питання можуть вирішуватися в окремих процесуальних документах або в одному рішенні.

Якщо ЄСПЛ ухвалив рішення про прийнятність заяви, він може вимагати надати додаткові докази, які стосуються вимог сторін. Наприклад, суд може просити заявника обґрунтувати вимоги щодо справедливої сатисфакції.

На завершення етапу комунікації (обміну між урядом і заявником аргументами по суті) ЄСПЛ може запропонувати сторонам досягти дружнього врегулювання (примирення) і попросити кожну зі сторін подати суду свої пропозиції щодо шляхів такого врегулювання.

Переговори про дружнє врегулювання ведуться за посередництвом секретаря ЄСПЛ. За допомогою дружнього врегулювання можна швидко досягнути своєї мети. Уряд держави-відповідача зазвичай погоджується на примирення, якщо в подібних справах суд уже констатував порушення Конвенції.

Процедура примирення є конфіденційною, тому навіть якщо врегулювати спір мирно не вдалося, і справа розглядається в судовому засіданні, жодна сторона не може використовувати як доказ вини опонента подання ним пропозиції щодо примирення.

Якщо сторони досягли дружнього врегулювання, провадження у справі припиняється, і справа вилучається з Реєстру ЄСПЛ. У таких випадках заявнику варто все обміркувати та порадитися з адвокатом про механізм забезпечення досягнутих домовленостей і виконання урядом узятих зобов'язань.

Слід зауважити, що не завжди ЄСПЛ приймає дружнє врегулювання. Суд може визнати навіть погоджені сторонами умови примирення такими, що не відповідають ступеню порушення права, і продовжити процес.

У тих нечастих випадках, коли приймається рішення провести публічне (відкрите) слухання, судовий розгляд відбувається у приміщенні ЄСПЛ у Страсбурзі за участю представників сторін. За бажанням заявник може бути особисто присутнім на слуханні його справи або діяти через представника. Засідання проводяться однією з офіційних мов суду (англійською або французькою). Слухання у справі за загальним правилом проводять публічно, якщо лише ЄСПЛ не ухвалить інше рішення. Кожен, хто бажає, може потрапити на публічне слухання, прийшовши до приміщення суду і пред'явивши документ, що посвідчує особу. Під час слухання проводиться відеозйомка, яка в той же день транслюється на веб-порталі ЄСПЛ (починаючи з 14 годин 30 хвилин за місцевим часом).

Під час відкритого засідання ЄСПЛ заслуховуються представники кожної сторони. Порядок виступів визначається окремо в кожному конкретному випадку. Якщо під час засідання одночасно вирішується питання щодо прийнятності та відбувається розгляд справи по суті, то першим виступає представник відповідача, після чого представник заявника висловлює свою думку щодо його доводів. Якщо ж засідання присвячено лише розгляду справи по суті, то спочатку заслуховується представник заявника. Тривалість виступів сторін зазвичай не повинна перевищувати тридцяти хвилин, тому у виступі потрібно максимально стисло викласти свої основні аргументи й точно відповісти на запитання, які виникли в ЄСПЛ щодо справи. Після загальних виступів, сторонам надається право на висловлення заперечень і коментарів.

У разі публічного слухання справи рішення справи щодо неї оголошується не відразу після його закінчення, а через якийсь час

(декілька тижнів). Ухвалюється рішення шляхом голосування, в якому беруть участь усі судді, які розглядали справу. При цьому рішення необов'язково має бути одностайним, кожен суддя, який брав участь у розгляді, може висловити свою думку, яка може не збігатися з думкою інших суддів. Рішення ухвалюється більшістю голосів, а окремі думки суддів додаються до нього.

Усі рішення ЄСПЛ складаються англійською або французькою мовою, а інколи й обома мовами. Ухвалене рішення надсилається сторонам у справі, а також заноситься до бази даних «HUDOC», яка функціонує на порталі суду в Інтернеті.

Знайти будь-яке рішення ЄСПЛ можна за цим посиланням <http://echr.coe.int/echr/en/hudoc> – тексти доступні і англійською, і французькою мовами.

Рішення ЄСПЛ по суті справи

За результатами розгляду справи по суті ЄСПЛ може:

1) встановити відсутність порушення державою-відповідачем Конвенції та протоколів до неї;

2) визнати порушення державою-відповідачем положень Конвенції і (або) протоколів до неї; при цьому ЄСПЛ може визнати порушення прав особи яку у повному обсязі, так і частково (тобто щодо певних фактів, про які йшлося, а інші визнати такими, що не були порушенням Конвенції).

Якщо ухваленим рішенням визнається порушення державою положень Конвенції, ЄСПЛ одночасно вирішує питання про присудження заявнику компенсації матеріальної та/або моральної шкоди у формі справедливої сатисфакції (грошової компенсації) та судових витрат на підставі наданих заявником доказів таких витрат.

Як правило, вимоги про компенсацію висуваються заявником безпосередньо у формулярі заяви, а якщо цього не було зроблено – в окремому спеціальному документі, який потрібно подати не пізніше ніж через два місяці після ухвалення ЄСПЛ рішення про прийнятність справи. Однак слід мати на увазі, що в разі, коли особа не виявила бажання отримати компенсацію за порушення прав, суд не буде вживати відповідних заходів.

Присудження на користь заявника справедливої сатисфакції констатується безпосередньо в судовому рішенні, ухваленому по суті справи, рідше – в окремому рішенні після детального спеціального розгляду цього питання.

У практиці ЄСПЛ нерідко трапляються випадки, коли він констатує, що сам факт визнання ним порушення державою Конвенції є справедливою сатисфакцією і не присуджує її у грошовій формі.

З рішення ЄСПЛ на користь заявника завжди впливає обов'язок держави-відповідача вжити **індивідуальні заходи** на користь заявника (наприклад, сплатити призначену судом суму сатисфакції,

припинити порушення, повернути попереднє юридичне становище, вжити інших заходів щодо усунення негативних наслідків) та **загальні заходи** з метою попередження можливих аналогічних порушень у майбутньому (наприклад, внести зміни до національного законодавства, підкоригувати судову практику тощо).

Якщо заявнику незрозуміле судове рішення, він може протягом року з дня його ухвалення звернутися до ЄСПЛ із проханням про тлумачення. Якщо ж у рішенні виявлено технічні, арифметичні або інші помилки, заявник може звернутися до ЄСПЛ зі проханням їх виправити.

У тих випадках, коли заявнику стають відомі нові обставини щодо справи, які не були раніше відомі ні йому, ні ЄСПЛ на момент ухвалення рішення, але могли би вплинути на вирішення справи, слід звернутися до ЄСПЛ із клопотанням про перегляд рішення. Однак зробити це можна лише протягом шести місяців від дня, коли стало відомо про такі обставини.

■ Чи можна оскаржити рішення ЄСПЛ?

Ухвали про неприйнятність заяви та рішення Великої палати ЄСПЛ є остаточними й не можуть бути предметом оскарження. Оскарженню підлягають лише рішення, ухвалені палатою. Найчастіше рішення ЄСПЛ переглядається, якщо є кілька окремих думок суддів палати, які не погодилися з рішенням більшості.

Одразу після ухвалення рішення, палата надсилає його сторонам із роз'ясненням права на оскарження. Кожна сторона в разі незгоди з рішенням палати може оскаржити його **протягом трьох місяців до Великої палати**. Для цього потрібно подати письмове клопотання про передання справи до Великої палати. У клопотанні слід зазначити важливе питання, що стосується тлумачення або застосування Конвенції чи протоколів до неї, або важливе питання загального значення, яке, на думку особи, вимагає розгляду Великою палатою.

За результатами розгляду клопотання ЄСПЛ може:

- 1) відхилити клопотання (в такому разі рішення палати стає остаточним та не може бути оскаржене);
- 2) задовольнити клопотання і провести перегляд справи у Великій палаті.

Рішення Великої палати є остаточним і має бути виконано.

■ Коли рішення ЄСПЛ набуває законної сили?

Рішення Суду підлягає виконанню зі дня, коли воно набуває статусу остаточного.

За загальним правилом рішення, яке ухвалене палатою, стає остаточним після закінчення трьох місяців із дня його ухвалення за умови, що жодна зі сторін не оскаржила його до Великої палати.

Рішення палати по суті справи може стати остаточним й раніше цього строку, якщо обидві сторони повідомлять ЄСПЛ про відсутність намірів оскаржити його до Великої палати.

У тих випадках, коли сторона подала клопотання про перегляд рішення палати у Великій палаті, і таке клопотання не було задоволене, це рішення стає остаточним із дня постановлення ухвали про відмову в перегляді справи Великою палатою.

Якщо справа переглядалася Великою палатою, її рішення стає остаточним із моменту ухвалення.

Порядок виконання рішення Європейського суду в Україні

У відповідності до Конвенції, кожна держава-учасниця визнає юрисдикцію ЄСПЛ і зобов'язується виконувати його остаточні рішення у справах, в яких вона є стороною. Тож після того, як рішення стало остаточним, ЄСПЛ надсилає його сторонам. Із моменту набуття рішенням суду (в якому було визнано порушення Україною прав особи) статусу остаточного заявник набуває статусу стягувача і може вимагати виконання рішення.

Порядок виконання рішень ЄСПЛ в Україні визначається Законом України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини».

Виконання рішення ЄСПЛ відбувається в кількох напрямках :

1) у виплаті заявнику (або його родині) матеріального відшкодування моральної шкоди (за умови, що його було присуджено або воно було визначено в рішенні ЄСПЛ стосовно дружнього врегулювання), судових витрат тощо;

2) у вжитті додаткових заходів індивідуального характеру з метою відновлення порушених прав;

3) у вжитті заходів загального характеру, спрямованих на попередження в державі випадків аналогічних порушень у майбутньому.

1. Виплата відшкодування (присудженої заявнику суми справедливої сатисфакції, судових витрат або визначеної в рішенні ЄСПЛ стосовно дружнього врегулювання суми грошової виплати). Протягом трьох днів від дня отримання повідомлення суду про набуття рішенням статусу остаточного, Урядовий уповноважений у справах Європейського суду з прав людини надсилає до державної виконавчої служби текст судового рішення українською мовою (за яким не пізніше наступних трьох днів повинно бути відкрите виконавче провадження) та має повідомити заявника про необхідність

звернутися до державної виконавчої служби із заявою про виплату відшкодування.

Для того, щоб отримати компенсацію, слід подати до державної виконавчої служби письмову заяву, в якій вказати реквізити банківського рахунку для перерахування коштів. Якщо заявник не має активного банківського рахунку, слід окремою заявою просити перерахувати кошти на депозитний рахунок державної виконавчої служби.

Виплата відшкодування має бути проведена у тримісячний термін із часу набуття рішенням ЄСПЛ статусу остаточного. У разі порушення державою цього строку на суму відшкодування нараховується пеня відповідно до рішення ЄСПЛ. Сума відшкодування, визначена судом в євро, сплачується з рахунків Державного бюджету України в гривні за курсом Національного банку України на час її виплати.

У разі смерті особи-стягувача отримати відшкодування можуть його спадкоємці. Для цього потрібно подати документи, які засвідчують право на спадщину.

2. Вжиття додаткових заходів індивідуального характеру, спрямованих на відновлення порушених прав особи. Ці заходи насамперед полягають у відновленні настільки, наскільки це можливо, попереднього юридичного стану, який заявник мав до порушення Конвенції (*restitutio in integrum*); або це можуть бути заходи, передбачені в рішенні ЄСПЛ про дружнє врегулювання. Відновлення попереднього стану здійснюється зокрема через повторний розгляд справи адміністративним органом, його посадовою особою або національним судом.

Наприклад, визнання ЄСПЛ порушення Україною Конвенції є підставою для перегляду справи Верховним Судом України.

Протягом трьох днів від дня отримання повідомлення ЄСПЛ про набуття рішенням статусу остаточного, Урядовий уповноважений

у справах Європейського суду з прав людини повинен повідомити заявника про право подати заяву про перегляд Верховним Судом України судового рішення, яке було ухвалене раніше національним судом, та роз'яснити, як це зробити, або право ініціювати перегляд справи у відповідному адміністративному органі.

3. Вжиття заходів загального характеру щодо уникнення подібних порушень у майбутньому. Заходи загального характеру вживаються з метою забезпечення додержання державою положень Конвенції, порушення яких встановлене рішенням ЄСПЛ, забезпечення усунення недоліків системного характеру, які спричинили виявлене ЄСПЛ порушення, а також усунення в подальшому підстав для надходження до суду заяв проти України, спричинених проблемою, що вже була предметом розгляду в ЄСПЛ. Заходами загального характеру є заходи, спрямовані на усунення зазначеної в рішенні системної проблеми та її першопричини, зокрема шляхом внесення змін до чинного законодавства та практики його застосування; внесення змін до адміністративної практики; забезпечення юридичної експертизи законопроектів; забезпечення професійної підготовки з питань вивчення Конвенції та практики ЄСПЛ суддів, прокурорів, адвокатів, працівників правоохоронних органів, працівників імміграційних служб, інших категорій працівників, професійна діяльність яких пов'язана із правозастосуванням, а також зі триманням людей в умовах позбавлення свободи тощо.

■ Хто контролює виконання рішень ЄСПЛ?

Контроль за належним виконанням рішень ЄСПЛ здійснює Комітет міністрів Ради Європи. Одразу після набуття рішенням статусу остаточного його надсилають до Комітету міністрів, який включає питання стосовно цього рішення до розгляду. Засідання Комітету міністрів проводяться раз на два місяці.

За загальним правилом держава, якої стосується рішення, має три місяці, щоб ужити заходів для його виконання. Після сплину цього строку Комітет міністрів проведе перший розгляд питання про стан виконання відповідного рішення. Якщо на момент проведення засідання Комітету від держави не надійде інформація про виконання рішення в цілому або про стан його виконання, це питання буде розглядатися повторно, доки відповідне рішення не буде виконано.

Слід зазначити, що в разі тривалого невиконання державою рішення Європейського Суду з прав людини Комітет міністрів Ради Європи може застосовувати до такої держави санкції. Зокрема, якщо рішення не було виконано протягом перших півроку, Комітет міністрів звертається до держави з вимогою надати пояснення. У разі невиконання рішення протягом наступних шести місяців Комітет міністрів приймає відповідну резолюцію, якою поширюється інформація про порушення, що у свою чергу негативно впливає на авторитет держави. Якщо ж рішення не виконується впродовж тривалого часу (наприклад, більше року) Комітет міністрів може вдаватися до дипломатичних заходів, аж до ініціювання питання про зупинення або припинення членства держави в Раді Європи.

ДОДАТКИ

Додаток № 1

Пояснювальна нотатка для осіб, які бажають звернутися до ЄСПЛ

Взято з офіційного пакету документів, які необхідні для звернення до Європейського суду з прав людини (<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/238E6D02-1761-4821-8C8C-0A222B8E4D5B/0/UKRP0pack.pdf>)

ПОЯСНЮВАЛЬНА НОТАТКА для осіб, які бажають звернутися до ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

I. Які заяви розглядає ЄСПЛ?

1. Європейський суд із прав людини – це міжнародна судова установа, вповноважена розглядати заяви осіб, які скаржаться на порушення своїх прав, передбачених Європейською конвенцією із прав людини. Конвенція є міжнародним договором, на підставі якого значна кількість європейських держав домовилися забезпечувати **певні основоположні права**. Ці права викладені в самій Конвенції, а також у Протоколах №№ 1, 4, 6, 7, 12 і 13, ратифікованих окремими державами. Вам рекомендовано ознайомитись із зазначеними документами.

2. Ви можете звернутися із заявою до ЄСПЛ, якщо вважаєте, що **Ви особисто і безпосередньо стали потерпілим** від порушення одного чи більше основоположних прав із боку однієї або кількох із держав.

3. Суд уповноважений розглядати лише ті заяви, які стосуються порушення одного або кількох **прав, викладених у Конвенції та в Протоколах до неї**. Він не є апеляційною інстанцією стосовно

національних судів і не уповноважений ні скасовувати, ні змінювати їхні рішення. ЄСПЛ також не може від Вашого імені напряму втручатися в діяльність органу влади, на дії якого Ви скаржитесь.

4. Судуповноважений розглядати заяви лише, якщо вони спрямовані проти держав, що ратифікували Конвенцію та відповідні Протоколи. Суд не може розглядати заяви стосовно подій, які відбулися до ратифікації. Дати ратифікації Конвенції та Протоколів можна знайти на сайті Ради Європи.

5. Ви можете скаржитися до ЄСПЛ лише на ті **факти, за які несе відповідальність певна державна структура** (орган законодавчої влади, адміністративна установа, суд та ін.) однієї з держав. **Суд не розглядає заяви, спрямовані проти приватних осіб або недержавних організацій.**

6. Згідно зі статтею 35 § 1 Конвенції, Ви можете звернутися до ЄСПЛ лише **після того, як вичерпаєте всі національні засоби правового захисту, і лише протягом шести місяців із дати ухвалення остаточного рішення.** Суд не може приймати до розгляду заяви, які не відповідають цим умовам прийнятності.

7. Умова про вичерпання всіх національних засобів правового захисту означає, що перед тим, як подати заяву до Європейського суду з прав людини, Вам необхідно звернутися до національних судів, включно з найвищою судовою інстанцією, якій підсудна Ваша справа, з метою одержати рішення стосовно предмету Вашої скарги. В разі невичерпання національних засобів правового захисту Вам необхідно буде довести, що такі засоби захисту були неефективними.

8. При зверненні до національних судів Ви, як правило, маєте **дотримуватись відповідних процесуальних вимог**, зокрема передбачених законом строків. Якщо, наприклад, Ваше звернення до суду було відхилено через недодержання строків або правил підсудності чи інших процесуальних вимог, ЄСПЛ не зможе розглянути Вашу справу по суті.

9. Проте, якщо Ви скаржитесь на судові рішення, зокрема вирок, Вам не потрібно домагатися перегляду справи після того, як звичайну судову процедуру оскарження в національних судах завершено. Ви також не повинні вдаватися до позасудових процедур, подавати прохання про помилування або амністію. Звернення (до парламенту, глави держави або уряду, міністра чи уповноваженого з прав людини) не вважаються засобами правового захисту, які необхідно вичерпати.

10. Подати заяву до ЄСПЛ Ви можете впродовж шести місяців після ухвалення остаточного рішення компетентним судом або органом влади. **Шестимісячний термін відраховується з моменту ознайомлення Вас або Вашого адвоката з остаточним судовим рішенням, ухваленим у процесі звичайного оскарження, а не з моменту подальших відмов переглянути Вашу справу, розглянути Ваше прохання про помилування або амністію чи будь-яке інше звернення до органів влади.**

11. Перебіг шестимісячного терміну переривається в момент, коли Ви відсилаєте до ЄСПЛ **першого листа**, чітко виклавши в ньому, хоча б у стислій формі, предмет заяви, яку Ви маєте намір подати, або її заповнений формуляр. Листа із самим лише проханням надати інформацію недостатньо, щоб зупинити перебіг шестимісячного терміну.

12. Повідомляємо, виключно з інформаційною метою, що **при розгляді заяв ЄСПЛ визнає неприйнятними більш ніж 90% із них** через недотримання заявниками умов звернення до суду.

II. Як подавати заяву до ЄСПЛ?

13. Офіційними мовами суду є англійська та французька, але Ви можете звернутися до Секретаріату ЄСПЛ офіційною мовою однієї з держав, що ратифікували Конвенцію, якщо це простіше для Вас. На початковій стадії провадження Ви можете також отримувати листи від ЄСПЛ цією мовою. Проте візьміть до уваги, що на пізнішій стадії, а саме у випадку, якщо суд вирішить запропонувати уряду надіслати письмові зауваження щодо Ваших скарг, ЄСПЛ вестиме листування з Вами

англійською чи французькою мовою, і Вам чи Вашому представникові також потрібно буде, як правило, надсилати подальші зауваження зазначеними мовами.

14. Суд приймає лише заяви, надіслані поштою (телефоном заяви не приймаються). Якщо Ви відсилаєте заяву електронною поштою або факсом, обов'язково потрібно продублювати її звичайною поштою. **Вам немає потреби приїздити до Страсбурга особисто з метою усного викладення обставин Вашої справи.**

15. Усю кореспонденцію стосовно Вашої заяви необхідно надсилати за адресою:

The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
F-67075 STRASBOURG CEDEX
FRANCE – ФРАНЦІЯ.

Будь ласка, не скріплюйте листи і документи, які Ви надсилаєте до ЄСПЛ, степлером, клеєм, ані жодним іншим чином. Усі сторінки повинні бути послідовно пронумеровані.

16. Після отримання Вашого першого листа або формуляра заяви Секретаріат ЄСПЛ надішле Вам у відповідь листа, в якому повідомить про те, що **на Ваше ім'я було відкрито справу, номер якої потрібно зазначити в усіх наступних зверненнях до ЄСПЛ**, а також надасть етикетки зі штрих-кодом, які слід використовувати в листуванні з ЄСПЛ. У подальшому Секретаріат може звернутися до Вас із запитом надати додаткову інформацію, документи чи роз'яснення стосовно Вашої заяви. Натомість Секретаріат не зможе надати інформації про законодавство держави, проти якої спрямована Ваша заява, ні давати юридичних консультацій стосовно застосування або тлумачення національного права.

17. У Ваших інтересах відповідати на листи Секретаріату без затримок. Запізнення або відсутність відповіді може бути розцінено як Вашу незацікавленість у продовженні провадження у справі.

18. Якщо Ви вважаєте, що Ваша заява стосується одного із прав, гарантованих Конвенцією або Протоколами до неї, і що вона відповідає викладеним вище умовам, **Вам слід ретельно і розбірливо заповнити формуляр заяви і надіслати його до ЄСПЛ разом із необхідними документами в якнайкоротший термін, не пізніше, ніж через вісім тижнів від дати першого листа Секретаріату**. Якщо Ви відішлете формуляр заяви пізніше, ніж через вісім тижнів, то датою, за якою буде визначено, чи вквалися Ви в шестимісячний термін, передбачений для звернення до Суду статтею 35 § 1 (див. п.п. 6 та 10 цієї нотатки), вважатиметься дата відправлення заповненого формуляра, а не дата Вашого першого листа. Якщо ж заповнений формуляр не буде надіслано впродовж шести місяців від моменту його відправлення Секретаріатом на Вашу адресу, ЄСПЛ вважатиме, що Ви незацікавлені в подальшому провадженні у Вашій справі, і Ваше досьє буде знищено. Крім того, якщо Ви не надасте додаткової інформації чи документів на запит Секретаріату, суд може залишити заяву без розгляду або ж визнати її неприйнятною чи виключити зі списку справ, що розглядаються ЄСПЛ.

19. При заповненні формуляра заяви потрібно:

а) надати необхідну інформацію про сторони (розділ I формуляра) – якщо заява подається від імені декількох заявників, використовуйте окремий аркуш для даних про особу кожного з них; якщо у Вас є представник(и), надайте довіреність(ності) на його(їхнє) ім'я;

б) викласти чітко і стисло факти, які становлять предмет Ваших скарг (розділ II) – намагайтеся описувати події в тій послідовності, в якій вони відбувалися, вказуючи точні дати; якщо Ваші скарги стосуються кількох питань (наприклад, різних судових проваджень), напишіть про кожне із них окремо;

в) пояснити якомога точніше, в чому полягають Ваші скарги відповідно до Конвенції (розділ III) – зазначте, до яких положень

Конвенції Ви апелюєте, й поясніть, чому Ви вважаєте, що факти, викладені Вами в розділі II, містять порушення цих положень.

г) надати відомості, які би підтверджували, що Ви дотрималися відведених термінів та вичерпали національні засоби правового захисту (розділ IV); інформацію щодо кожної скарги викладіть окремо;

г) стисло вказати, яких результатів Ви очікуєте від розгляду Вашої заяви в ЄСПЛ (розділ V);

д) повідомити, чи зверталися Ви зі скаргами, викладеними у Вашій заяві, до інших міжнародних інстанцій, які займаються розслідуванням або врегулюванням подібних питань (розділ VI); якщо так, Вам необхідно надати повну інформацію про такі звернення, включно з назвою органу, до якого Ви подавали скарги, відомості про їх розгляд, дати розгляду, а також відомості про рішення, які було ухвалено; надайте копії відповідних рішень та інших документів;

е) скласти перелік усіх судових та інших рішень, згаданих у розділах IV та VI, а також усіх інших документів, які б Ви хотіли надати ЄСПЛ як докази (протоколи слухань, заяви свідків тощо) (розділ VII) – додайте повні копії зазначених документів, якщо Ви ще не надіслали їх до ЄСПЛ; **він не повертає отриманих документів, тому в Ваших інтересах не надсилати оригінали, а лише копії;**

є) підписати заяву; якщо заяву підписує представник, необхідно додати належним чином заповнену довіреність (у випадку, якщо її не було надіслано раніше).

20. За загальним правилом будь-яка інформація, яка міститься в документах, наданих Вами Секретаріату, зокрема інформація про конкретних осіб або про тих, чію особу можливо встановити, може бути доступною громадськості. Крім того, таку інформацію може бути опубліковано в базі даних ЄСПЛ – HUDOC, доступній в Інтернеті, в разі, якщо суд включить її до викладення фактів, підготованого

для повідомлення уряду-відповідача про справу, в рішення щодо прийнятності справи чи про її вилучення зі списку справ або ж у рішення щодо суті справи. Таким чином, Вам слід надати лише ті дані про Ваше приватне життя чи приватне життя третіх осіб, які необхідні для розуміння суті справи. Крім того, якщо Ви не бажаєте оприлюднення даних про Вашу особу, Вам потрібно зробити відповідну заяву і викласти підстави для такого відступу від загального правила про вільний доступ до інформації в процесі судового розгляду. Суд може дозволити **анонімність** лише у виняткових і обґрунтованих випадках.

21. Для подання заяви до ЄСПЛ Вам необов'язково мати представника, а Ваш представник (якщо такий є) може не бути адвокатом. Якщо Ви звертаєтесь до ЄСПЛ через **адвоката або іншого представника**, Вам потрібно надати **довіреність на представництво Ваших інтересів**. Представник юридичної особи (підприємства, громадської організації тощо) або групи осіб повинен надати документи, які б підтверджували його юридичні повноваження представляти інтереси заявника.

22. ЄСПЛ не надає **юридичної допомоги** на оплату послуг адвоката з підготовки початкового звернення до суду. На подальшій стадії провадження, а саме в разі, якщо ЄСПЛ вирішить повідомити уряд-відповідача про заяву для подання письмових зауважень, Вам може бути надано безкоштовну юридичну допомогу, якщо Ваші доходи недостатні для оплати послуг адвоката і якщо ЄСПЛ вбачатиме необхідність такої допомоги для належного розгляду справи.

23. Розгляд Вашої заяви – **безкоштовний**. На початковому етапі процедура розгляду – письмова, тому Вам немає потреби з'являтися до суду особисто. Вас своєчасно повідомлять про будь-яке рішення, винесене ЄСПЛ у Вашій справі.

Додаток № 2

Бланк заяви для звернення до Європейського суду з прав людини

Взято з офіційного пакету документів, які необхідні для звернення до Європейського суду з прав людини (<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/238E6D02-1761-4821-8C8C-0A222B8E4D5B/0/UKRP0pack.pdf>)

Voir notice See Notes Див. Пояснювальну нотатку UKR	Numéro de dossier File-number Номер справи
--	--

**COUR EUROPEENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ**

Conseil de l'Europe – Council of Europe
Strasbourg, France - Страсбург, Франція

**REQUETE
APPLICATION
ЗАЯВА**

presentee en application de l'article 34 de la Convention europeenne des Droits de l'Homme,
ainsi que des articles 45 et 47 du Reglement de la Cour

*under Article 34 of the European Convention on Human Rights
and Rules 45 and 47 of the Rules of Court*

*у відповідності до Статті 34 Європейської конвенції з прав людини,
а також до Статей 45 та 47 Процедури Суду*

II

I. LES PARTIES THE PARTIES СТОРОНИ

A. LE REQUERANT / LA REQUERANTE THE APPLICANT ЗАЯВНИК

(Renseignements a fournir concernant le / la requerant(e) et son / sa representant(e) eventuel(le))

(Fill in the following details of the applicant and the representative, if any)

(Відомості про заявника, а також про його представника, якщо такий є)

1. Nom de famille _____ 2. Prenom (s) _____

Surname / Прізвище заявника

First name (s) / Ім'я та по-батькові

Sexe: masculin / feminin Sex: male / female   Стать: чоловіча / жіноча

3. Nationalite _____ 4. Profession _____

Nationality / Громадянство

Occupation / Рід занять

5. Date et lieu de naissance _____

Date and place of birth / Дата та місце народження

6. Domicile _____

Permanent address / Постійна адреса

7. Tel. N° / Номер телефону _____

8. Adresse actuelle (si differente de 6.) _____

Present address (if different from 6.) / Теперішня адреса (якщо відрізняється від 6.)

9. Nom et prénom du / de la représentant(e)³ _____

Name of representative / Прізвище та ім'я представника

10. Profession du / de la représentant(e) _____

Occupation of representative / Рід занять представника

11. Adresse du / de la représentant(e) _____

Address of representative / Адреса представника

12. Tel. N° / Номер телефону _____ Fax N° / Номер факсу _____

B. LA HAUTE PARTIE CONTRACTANTE
THE HIGH CONTRACTING PARTY
ВИСОКА ДОГОВІРНА СТОРОНА

(Indiquer ci-apres le nom de l'Etat / des Etats contre le(s) quel(s) la requete est dirigee)

(Fill in the name of the State(s) against which the application is directed)

(Зазначте державу(и), проти якої(их) спрямована заява)

13. _____

³ Si le / la requérant(e) est représenté(e), joindre une procuration signée par le / la requérant(e) en faveur du / de la représentant(e).

A form of authority signed by the applicant should be submitted if a representative is appointed.

За наявності представника, додати належним чином оформлену довіреність на представництво інтересів заявника

II. EXPOSE DES FAITS
STATEMENT OF THE FACTS
ВИКЛАДЕННЯ ФАКТІВ

(Voir § 19 (b) de la notice)

(See § 19 (b) of the Notes)

(Див. § 19 (б) Пояснювальної нотатки)

14.

Si nécessaire, continuer sur une feuille séparée

Continue on a separate sheet if necessary

Якщо необхідно, продовжуйте на окремому аркуші

IV

III. EXPOSE DE LA OU DES VIOLATION(S) DE LA CONVENTION ET / OU DES PROTOCOLES ALLEGUEE(S), AINSI QUE DES ARGUMENTS A L'APPUI

STATEMENT OF ALLEGED VIOLATION(S) OF THE CONVENTION AND / OR PROTOCOLS AND OF RELEVANT ARGUMENTS

ЗАЗНАЧЕННЯ ПОРУШЕНЬ КОНВЕНЦІЇ ТА / АБО ПРОТОКОЛІВ І ВІДПОВІДНА АРГУМЕНТАЦІЯ

(Voir § 19 (c) de la notice)

(See § 19 (c) of the Notes)

(Див. § 19 (в) Пояснювальної нотатки)

15.

IV. EXPOSE RELATIF AUX PRESCRIPTIONS DE L'ARTICLE 35 § 1 DE LA CONVENTION

STATEMENT RELATIVE TO ARTICLE 35 § 1 OF THE CONVENTION

ЗАЯВА ЗГІДНО ЗІ СТАТТЕЮ 35 § 1 КОНВЕНЦІЇ

(Voir § 19 (d) delanotice. Donner pour chaque grief, et au besoin sur une feuille séparée, les renseignements demandés sous les points 16 à 18 ciaprès)

(See § 19 (d) of the Notes. If necessary, give the details mentioned below under points 16 to 18 on a separate sheet for each separate complaint)

(Див. § 19 (з) Пояснювальної нотатки. Якщо необхідно, дайте пояснення (за пунктами 16 - 18 заяви) до кожного окремого предмету скарги на окремому аркуші)

16. Decision interne definitive (date et nature de la decision, organe – judiciaire ou autre – l'ayant rendue)

Final decision (date, court or authority and nature of decision)

Остаточне внутрішнє рішення (дата та юридична природа рішення, орган, що його ухвалив (судова чи інша інстанція))

17. Autres decisions (enumerées dans l'ordre chronologique en indiquant, pour chaque decision, sa date, sa nature et l'organe – judiciaire ou autre – l'ayant rendue)

Other decisions (list in chronological order, giving date, court or authority and nature of decision for each of them)

Інші рішення (в хронологічному порядку, із зазначенням щодо кожного з них дати прийняття, юридичної природи, а також органу (судового чи іншого), який це рішення ухвалив

18. Dispos(i)ez-vous d'un recours que vous n'avez pas exerce? Si oui, lequel et pour quel motif n'a-t-il pas ete exerce?

Is there or was there any other appeal or other remedy available to you which you have not used? If so, explain why you have not used it.

Чи існують (існували) будь-які інші засоби внутрішнього захисту, які Ви не використали? Якщо так, поясніть чому

Si necessaire, continuer sur une feuille separee

Continue on a separate sheet if necessary

Якщо необхідно, продовжуйте на окремому аркуші

VI

V. EXPOSE DE L'OBJET DE LA REQUETE STATEMENT OF THE OBJECT OF THE APPLICATION ВИКЛАДЕННЯ ПРЕДМЕТУ ЗАЯВИ

(Voir § 19 (e) de la notice)
(See § 19 (e) of the Notes)
(Див. § 19 (г) Пояснювальної нотатки)

19.

VI. AUTRES INSTANCES INTERNATIONALES TRAITANT OU AYANT TRAITE L'AFFAIRE STATEMENT CONCERNING OTHER INTERNATIONAL PROCEEDINGS ЗАЯВА ЩОДО ПРОЦЕДУР В ІНШИХ МІЖНАРОДНИХ ІНСТАНЦІЯХ

(Voir § 19 (f) de la notice)
(See § 19 (f) of the Notes)
(Див. § 19 (д) Пояснювальної нотатки)

20. Avez-vous soumis a une autre instance internationale d'enquete ou de reglement les griefs enonces dans la presente requete? Si oui, fournir des indications detaillees a ce sujet.

Have you submitted the above complaints to any other procedure of international investigation or settlement? If so, give full details.

Чи подавали Ви скарги, викладені вище, до будь-якої іншої міжнародної інстанції для розслідування або врегулювання? Якщо так, вкажіть подробиці.

VII

VII. PIECES ANNEXEES

**(PAS D'ORIGINAUX,
UNIQUEMENT DES COPIES,
PRIERE DE N'UTILISER NI
AGRAFE, NI ADHESIF,
NI LIEN D'AUCUNE SORTE)**

LIST OF DOCUMENTS

**(NO ORIGINAL
DOCUMENTS, ONLY
PHOTOCOPIES, DO NOT
STAPLE, TAPE OR BIND
DOCUMENTS)**

ПЕРЕЛІК ДОДАНИХ ДОКУМЕНТІВ

**(ДОДАВАЙТЕ НЕ
ОРИГІНАЛИ ДОКУМЕНТІВ,
А ЛИШЕ КОПІЇ;
НЕ ПРОШИВАЙТЕ
СКЛЕЮЙТЕ КЛЕЙКОЮ
СТРІЧКОЮ І НЕ
СКРІПЛЯЙТЕ ДОКУМЕНТИ)**

(Voir chapitre § 19 (g) de la notice. Joindre copie de toutes les décisions mentionnées sous ch. IV et VI ci-dessus. Se procurer, au besoin, les copies nécessaires, et, en cas d'impossibilité, expliquer pourquoi celles-ci ne

peuvent pas être obtenues. Ces documents ne vous seront pas retournés.)

(See § 19 (g) of the Notes. Include copies of all decisions referred to in Parts IV and VI above. If you do not have copies, you should obtain them. If you cannot obtain them, explain why not. No documents will be returned to you.)

(Див. § 19 (г) Пояснювальної нотатки. Додайте копії всіх рішень, зазначених у розділах IV та VI заяви. Якщо у Вас немає копій, Вам слід отримати їх. У разі, якщо Ви не можете їх отримати, поясніть чому.)

21. a) _____
b) _____
c) _____

VIII

VII. DECLARATION ET SIGNATURE **DECLARATION AND SIGNATURE** **ДЕКЛАРАЦІЯ ТА ПІДПИС**

(Voir § 19 (h) de la notice)

(See § 19 (h) of the Notes)

(Див. § 19 (є) Пояснювальної нотатки)

Je declare en toute conscience et loyauté que les renseignements qui figurent sur la presente formule de requete sont exacts.

I hereby declare that, to the best of my knowledge and belief, the information I have given in the present application form is correct.

Я свідомо заявляю, що всі представлені в цій заяві відомості є правдивими.

Lieu / Place / Місце _____

Date / Date / Дата _____

(Signature du / de la requerant(e) ou du / de la
representant(e)

(Signature of the applicant or of the representative)

(Підпис заявника або представника)

Додаток № 3

Інструкція для осіб, які заповнюють формуляр заяви до Європейського суду з прав людини

ВСТУП

Ця пам'ятка призначена допомогти Вам заповнити формуляр заяви до ЄСПЛ. Будь-ласка, уважно прочитайте її перед тим, як заповнювати формуляр, а потім спирайтеся на неї, заповнюючи кожний розділ формуляра.

Заповнений формуляр буде Вашою заявою до ЄСПЛ, згідно зі статтею 34 Конвенції. Він буде основним документом при розгляді Вашої справи судом. Тому важливо заповнити його якомога повніше й акуратніше, навіть якщо це означає повторне викладення інформації, що вже була подана Вами до суду раніше.

Формуляр складається з восьми розділів. Ви повинні заповнити формуляр таким чином, щоб Ваша заява містила всю необхідну інформацію, яка вимагається у відповідності до Регламенту ЄСПЛ. Нижче Ви знайдете правила заповнення кожного розділу формуляра окремо, а також текст статей 45 та 471 Регламенту ЄСПЛ.

ПРАВИЛА ЗАПОВНЕННЯ ФОРМУЛЯРА

I. СТОРОНИ – Стаття 47¹ § 1 (а), (б) та (в) Регламенту ЄСПЛ
(1-13)

Якщо заява подається більш ніж одним заявником, Ви повинні надати всю необхідну інформацію про кожного з них (на окремому аркуші, якщо це потрібно).

Заявник може уповноважити іншу особу представляти свої інтереси. Такий представник повинен бути адвокатом, що має право практикувати в одній із Договірних Сторін і проживати на території однієї з них, або ж іншою особою, ухваленою ЄСПЛ. У випадку, коли заявник уповноважений іншою особою, відповідні дані повинні бути

вказані в цьому розділі формуляра. Суд буде вести листування лише з цим представником.

II. ВИКЛАДЕННЯ ФАКТІВ – Стаття 47¹ § 1 (г) Регламенту ЄСПЛ
(14)

Ви повинні зрозуміло та стисло викласти подробиці фактів щодо предмету скарги.

Намагайтеся описати події в тій послідовності, в якій вони мали місце. Вкажіть точні дати. Якщо Ваші скарги стосуються кількох питань (наприклад, різних судових розглядів), Ви повинні описати кожен із них окремо.

III. ЗАЗНАЧЕННЯ ПОРУШЕНЬ КОНВЕНЦІЇ ТА ВІДПОВІДНА АРГУМЕНТАЦІЯ – Стаття 47¹ § 1 (г) Регламенту ЄСПЛ
(15)

У цьому розділі формуляра Ви повинні якомога точніше пояснити, в чому полягає Ваша скарга, згідно з Конвенцією. Зазначте, до яких положень Конвенції Ви апелюєте, і поясніть, чому Ви вважаєте, що факти, викладені Вами в Розділі II, спричинили порушення цих положень.

Ви побачите, що певні статті Конвенції припускають за певних умов деякі обмеження прав, що гарантуються цими статтями (див., наприклад, підпункти від (а) до (е) статті 5 § 1 та 2 статей із 8 по 11). Якщо Ви апелюєте до такої статті, спробуйте пояснити, чому Ви вважаєте невинуватими обмеження, проти яких виступаєте.

IV. ЗАЯВА ЗГІДНО ЗІ СТАТТЕЮ 35 § 1 КОНВЕНЦІЇ – Стаття 47¹ §2 (а) Регламенту ЄСПЛ
(16-18)

У цьому розділі Ви повинні викласти подробиці процедур стосовно використаних Вами внутрішніх засобів захисту. Ви маєте заповнити кожну з трьох частин цього розділу й окремо надати інформацію щодо кожної окремої скарги. У пункті 18 Ви повинні вказати, чи існують будь-

які інші засоби захисту, до яких Ви не вдалися, і які б надали Вам можливість переглянути справу. Якщо такий засіб існує, Ви маєте його вказати (наприклад, назвати судову чи іншу інстанцію, куди б міг бути направлений позов) і пояснити, чому не використали його

V. ВИКЛАДЕННЯ ПРЕДМЕТУ ЗАЯВИ – Стаття 47¹ § 1 (е) Регламенту ЄСПЛ

(19)

Тут Ви повинні стисло вказати, якої мети бажаєте досягти, звертаючись до суду.

VI. ЗАЯВА ЩОДО ПРОЦЕДУР В ІНШИХ МІЖНАРОДНИХ ІНСТАНЦІЯХ – Стаття 47¹ § 2 (б) Регламенту ЄСПЛ

(20)

Тут Ви повинні вказати, чи подавали будь-коли скарги, які є предметом Вашої заяви, до будь-яких інших міжнародних інстанцій, що займаються розслідуваннями або врегулюванням подібних питань. Якщо так, то Ви повинні вказати всі подробиці, включаючи назву органу, до якого подавалися скарги, дати і деталі всіх процедур, які мали місце, а також подробиці ухвалених рішень. Ви також повинні надати копії відповідних рішень та інших документів. Не прошивайте степлером, не склеюйте клейкою стрічкою і не скріплюйте документи.

VII. ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ – Стаття 47¹ § 1 (є) Регламенту ЄСПЛ

(21) **(ДОДАВАЙТЕ НЕ ОРИГІНАЛИ ДОКУМЕНТІВ, А ЛИШЕ КОПІЇ)**

Не забудьте скласти перелік та додати до Вашої заяви копії всіх судових вироків та інших рішень, згаданих у Розділах IV та VI, а також будь-які інші документи, які, на Вашу думку, суд міг би взяти до уваги як докази (протоколи слухань, заяви свідків тощо). Додайте будь-які документи, на підставі яких виносився вирок чи інше рішення, а також текст самого рішення. Надсилайте винятково ті документи, які стосуються скарг, представлених Вами до ЄСПЛ. Не прошивайте степлером, не склеюйте клейкою стрічкою і не скріплюйте документи.

VIII. ДЕКЛАРАЦІЯ ТА ПІДПИС – Стаття 45 § 3 Регламенту ЄСПЛ

Якщо заява підписана представником заявника, до неї повинна додаватися належним чином оформлена довіреність, підписана заявником та його представником (якщо вона не була подана раніше).

СТАТТІ 45 ТА 471 Регламенту ЄСПЛ

Стаття 45

(Підписи)

1. Будь-яка заява, згідно зі статтями 33 та 34 Конвенції, подається письмово і має бути підписана заявником або його представником.

2. Якщо заява подається недержавною організацією або групою осіб, вона повинна бути підписана особами, уповноваженими представляти таку організацію чи групу. Палата або Комітет визначають, чи дійсно особи, що підписали заяву, вповноважені це робити.

3. Якщо заявники представлені іншими особами відповідно до Статті 36 (Регламенту ЄСПЛ), їхній представник чи представники повинні додати довіреність або письмове уповноваження.

Стаття 47¹

(Зміст індивідуальної заяви)

1. Будь-яка заява, згідно зі статтею 34 Конвенції, має бути викладена на бланку формуляра заяви, якщо Президент Секції не вирішить інакше. Вона має містити

(а) прізвище, ім'я, по-батькові, дату народження, громадянство, стать, рід занять та адресу заявника;

(б) прізвище, ім'я, по-батькові, рід занять та адресу представника (якщо такий є);

(в) назву Договірної Сторони чи Сторін, проти яких подається заява;

(г) коротке викладення фактів;

(г) короткий виклад передбачуваних порушень Конвенції та відповідна аргументація;

(д) докази того, що заява відповідає вимогам прийнятності (використання всіх можливих національних засобів правового захисту та дотримання шестимісячного строку подачі заяви), згідно зі статтею 35 § 1 Конвенції; та

(е) предмет заяви;

а також супроводжуватися:

(є) копіями всіх відповідних документів, що стосуються справи, зокрема судових чи інших рішень щодо предмету заяви.

2. Крім того, заявник повинен:

(а) надати інформацію, а саме документи та рішення, згадані вище в пункті 1 є, які можуть довести відповідність критеріям прийнятності (використання всіх можливих національних засобів правового захисту та дотримання шестимісячного строку подання заяви), згідно зі статтею 35 § 1 Конвенції;

(б) вказати, чи представляли вони скарги до будь-яких інших міжнародних інстанцій для розслідування чи врегулювання.

3. Заявники, які не бажають, щоб громадськість могла їх ідентифікувати, повинні це вказати, а також навести причини, що могли б виправдати таке відхилення від звичайної процедури, яка передбачає доступність інформації для громадськості під час розгляду в ЄСПЛ. Президент Палати може дозволити анонімність або надати її із власної ініціативи.

4. Невідповідність вимогам, викладеним у пунктах 1 та 2, може призвести до відмови в розгляді заяви ЄСПЛ.

5. Датою подання заяви для цілей статті 35 § 1 Конвенції, як правило, буде вважатися той день, коли заявник вперше виклав предмет своєї заяви, хоча б у скороченому вигляді, за умови, що належним чином

заповнений формуляр заяви було подано у строк, встановлений ЄСПЛ. Однак суд може визнати такою йіншу дату, якщо вважатиме це виправданим.

6. Заявники повинні інформувати ЄСПЛ про будь-які зміни адреси й обставин стосовно заяви.

Додаток № 4

Бланк довіреності на представництво в Європейському суді з прав людини

Взято з офіційного пакету документів, які необхідні для звернення до Європейського суду з прав людини (<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/238E6D02-1761-4821-8C8C-0A222B8E4D5B/0/UKRP0pack.pdf>)

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

Довіреність (Стаття 36 Регламенту Суду)

Я, _____

_____

ПІБ та адреса заявника

цим уповноважую _____

_____

ПІБ та адреса представника

представляти мої інтереси в Європейському суді з прав людини, а також у будь-якому іншому подальшому провадженні, передбаченому Європейською конвенцією з прав людини, щодо моєї заяви, поданої, згідно зі статтею 34 Конвенції, проти _____

держава-відповідач

_____

дата відправлення першого листа

_____

місце й дата

_____

підпис заявника

Зазначені повноваження приймаю

_____

підпис представника

Довіреність повинна бути заповнена і підписана заявником, а також адвокатом або іншою особою, уповноваженою виступати як представник.

